

TILIVUOSI 2019

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS

Keiteleen kunta

Sisällysluettelo

Lautakunnan toiminta	1
Kokoonpano	1
Tehtävät ja toiminnan tarkoitus sekä tavoitteet	2
Toimintamuodot, arvioinnin painopisteet, kertomuksen painopisteet	3
Tavoitteiden toteutumisen arviointi	4
Strategiset tavoitteet	4
Toiminnalliset tavoitteet.....	4
Sosiaali- ja terveystoimi	5
Sivistystoimi	8
Tekninen toimi	9
Käyttötalous ja talouden kokonaisuus	10
Investoinnit	11
Edellisen vuoden arviointikertomuksessa esitettyjen toimenpiteiden arviointi.....	12
Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	13

LAUTAKUNNAN TOIMINTA

KOKOONPANO

Kunnanvaltuusto on 12.6.2017 kokouksessaan valinnut vuosille 2017–2021 tarkastuslautakuntaan seuraavat jäsenet:

Varsinainen jäsen

Jaana Jauhiainen

Esa Karhunen

Birgitta Savolainen

Pekka Savolainen

Liisa Laitinen

Varajäsen

Jaana Pellikka

Oiva Saastamoinen

Pirkko Kasurinen

Aarno Konttinen

Sirkka Roivainen

Valtuusto valitsi tarkastuslautakunnan puheenjohtajaksi Jaana Jauhiaisen ja varapuheenjohtajaksi Liisa Laitisen.

Lautakunta on kokouksessaan 15.9.2017 kutsunut lautakunnan sihteeriksi palvelusihteeriksi Anne Tenhusen.

TEHTÄVÄT JA TOIMINNAN TARKOITUS SEKÄ TAVOITTEET

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta on tehtävänsä suorittamiseksi perehtynyt valtuuston, hallituksen ja lautakuntien pöytäkirjoihin, vuoden 2019 talousarvioon, tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sekä tilintarkastusraportteihin.

Lakisääteisen tilintarkastuksen on suorittanut BDO Audiator Oy JHTT-Yhteisö. Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut HT, JHT Lilja Koskelo, jota on avustanut tarkastaja Eija Susitaival.

TOIMINTAMUODOT, ARVIOINNIN PAINOPISTEET, KERTOMUKSEN PAINOPISTEET

Lautakunta on laatinut arviointisuunnitelman toimikaudekseen vuosille 2017–2021. Lautakunta on kokoontunut vuonna 2019 yhteensä kahdeksan kertaa. Työssään lautakunta on hieman poikennut suunnitelmasta, johtuen teknisen toimen muutoksista / Palveluyhtiö Viisarit Oy. Tarkastuslautakunta on tutustunut kunnan eri toimialojen toimintaan viranhaltijoiden esittelyjen, toimintaa ja taloutta koskevien raporttien sekä pöytäkirjojen avulla. Lautakunta on tehnyt arviointi- ja tutustumiskäynnin nuoriso- ja liikuntatoimen tiloihin ja toimintaan nuoriso-ohjaaja/etsivä nuorisotyöntekijän ja liikunnanohjaajan opastamina.

Vuonna 2019 tarkastuslautakunnan arvioinnin kohteena olivat yleishallinto ja liikunta- ja nuorisotoimi. Tarkastuslautakunta on kuullut vuoden mittaan kokouksissaan kunnanjohtajaa, hallintojohtajaa, sosiaalijohtajaa, ympäristölautakunnan puheenjohtajaa ja kunnanhallituksen puheenjohtajaa.

Hallintokuntia veloitetaan seuraamaan talousarvioidensa toteutumista säännöllisesti sekä käsittelemään kolmen kuukauden välein euromääräisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

STRATEGISET TAVOITTEET

Kunnan organisaatio ja hallintosääntö muokattiin tukemaan selkeämmin kunnan strategian toteuttamista. Hallintosääntö on uuden kuntalain mukainen. Päivitetty hallintosääntö on hyväksytty valtuustossa 9.12.2019 § 60.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä (121.2 §). Tarkastuslautakunnan on siten puututtava arviointikertomuksessaan kunnan talouteen.

Ensinnäkin tarkastuslautakunnan on arvioitava talouden tasapainotuksen toteutumista tilinpäätösvuonna. Arvioinnin kohteena ovat tällöin taloussuunnitelman toteutuminen. Toiseksi lautakunnan tulee arvioida voimassa olevan taloussuunnitelman ja tasapainottamistoimenpiteiden riittävyttä ja realistisuutta.

Tarkastuslautakunta voi arviointinsa perusteena käyttää kunnanhallituksen toimintakertomuksessa antamaa selvitystä ja muita mahdollisia kunnan taloudellista asemaa kuvaavia tietoja.

Tasapainottamissuunnitelma on toteutunut ja tilinpäätös on ylijäämäinen.

Tarkastuslautakunta on kuullut kunnan viranhaltijoita saaden ajantasaista tietoa eri hallintokuntien toiminnasta. Avoin keskustelu kunnan luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja vastuuhenkilöiden kanssa on tarkastuslautakunnan työn perusta.

Keiteleen kuntastrategian mukaisesti tavoitteena on ”Yrittäjyydestä kasvava luovien ja onnellisten ihmisten mutkaton kotikunta”, johon on sisällytetty kuusi toimenpidekorttia seuraavasti:

- Vahva kuntatalous
- Sitoutunut ja hyvinvoiva henkilöstö
- Lähidemokratia ja osallisuus
- Hyvinvoiva kuntalainen
- Viihtyisä ja virikkeellinen asuinympäristö
- Työn ja yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen

Haasteena ovat elinvoiman ja vetovoiman lisääminen. Väestön väheneminen on suuri haaste ja sen hidastamiseksi tehdään kaikki tarvittava. Tavoitteena on saada kuntaan uusia asukkaita asuntojen tarjontaa parantamalla sekä palvelujen pysymisen varmistamisella.

Sosiaali- ja terveystoimi

Yleistä

Henkilöstökustannuksia on saatu vähenemään työvuorosunnittelulla ja kohdentamalla palveluja tarpeiden mukaan.

Sosiaalitoimen hallinto

Sosiaalitoimen tehtävänä on tuottaa kuntalaisille hyvinvointia edistäviä palveluja. Hallinto toimii palvelujen koordinoijana. Keskeisenä koordinaattorina toimii sosiaalilautakunta yhdessä sosiaalitoimen johtavan viranhaltijan kanssa.

Sosiaalitoimen keskeisiä tavoitteita ovat henkilöstön talousosaamisen tukeminen, etätyön kehittäminen ja työhyvinvointi.

Sosiaalityö ja taloudellinen tuki

Sosiaalityö on elämän muutosta tukevaa työtä, jonka tavoitteena on lieventää elämän tilanteen vaikeuksia riittävän ajoissa.

Henkilöstön tehtäviä on suunnattu enenevästi ennaltaehkäiseviin ja varhaisen vaiheen palveluihin. Lastensuojelussa kunnat ovat keskenään antaneet virka-apua.

Perustoimeentulotuen hakeminen Kelalta on vaatinut ohjausta ja neuvontaa. Kunnan myöntämän täydentävän toimeentulotuen asiakasmäärä on vähentynyt.

Perheneuvolassa psykologin palvelut ovat olleet ostettuna palveluina. Perheneuvolassa ei alkuvuonna pystytty järjestämään psykologipalvelua, mikä pienensi tuloja, menojen myös lisääntyessä. Talousarvion ylitys oli 57 000 euroa.

Ikääntyneiden palvelut

Kuluneen vuoden aikana oli esillä vanhusten hoivapalvelun valtakunnalliset puutteet. Hoivapalvelua tekevät yhtiöt ovat muuttuneet välinpitämättömiksi viranomaisten valvonnan tekemiin kehotuksiin parantaa hoivan laatua. Tästä on seurannut sanktioiden koventamisen tarve. Esille ovat nousseet laatukriteerien tarkistaminen ja niiden täyttyminen. Aluehallintovirastot (AVI) ja valtakunnallinen alan lupavirasto Valvira ovat joutuneet lisäämään alan toimijoiden valvontaa. Parhaimmillaan tällä kaikella on vanhuspalvelun laatua kohottava vaikutus ja valvonnan taso ja tarpeellisuus paranevat.

Keiteleen kunnan vanhustenhoito seuraa ja ottaa opiksi valtakunnan hoitoinfosta ja epäkohdista. Kotipalveluissa ja kotisairaanhoidossa hoitoisuus on lisääntynyt 2 500 käynnillä, mikä selittää 42 000 euron ostetun palvelun ylityksen.

Kotikuntalain mukainen asumispalvelun ylitys 105 000 euroa on merkittävä.

Asumispalveluyksiköissä järjestetään kuntouttavaa asumista ja asukkaiden omatoimisuutta tuetaan ja kannustetaan. Kotikujan pienryhmäkoti on perustettu ja Ruustinnakodin asukkaiden muutto on käynnistetty.

Kotihoidon virtuaalihoivan pilottikokeiluun on jaettu 5 tablettitietokonetta, ne ovat korvanneet kotipalvelua ja turvakäyntejä.

Ikääntyneiden palvelut ovat hyvin moninainen palvelutehtävä. Tehtävien lisääntyviä kustannuksia on syytä seurata enenevässä määrin.

Vammais- ja erityispalvelut

Palvelujen suunnittelussa ja tuottamisessa on tavoitteena asiakkaan toimintaa ylläpitävä ja kuntouttava työote. Pyritään edistämään vammaisten henkilöiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnan jäsenenä.

Tavoitteena ollut ostetun palvelun vähentäminen ei toteutunut. Kuljetuspalvelussa taksien saatavuudessa on edelleen ollut haasteita.

Asiakkaiden toimintakykyä vastaavia avotyöpaikkoja on ollut heikosti saatavilla. Päihdetyö kuuluu tälle tulosalueelle.

Talousarvion ylitys kuntayhtymiltä ostetuissa palveluissa on 96 000 euroa ja palveluasumisen kaksi uutta sijoitusta ylittivät 66 000 euroa.

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon tehtävä on asiakkaan hyvinvoinnin turvaaminen ja tarpeen mukaisten palvelujen tuottaminen. Keskeinen tavoite on lähipalvelujen tuottaminen.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri järjestää Keiteleen perusterveydenhuollon ja palvelun tuottaja on liikelaitos Kysteri.

Keiteleen terveyskeskus palvelee mm. vesantolaisia asiakkaita, joten vuodeosaston tulisi säilyä 20-paikkaisena.

Tulosalueen talousarvion ylitys on 49 000 euroa.

Ympäristöterveydenhuolto

Yhteistoiminta-alueen työ on alkanut v. 2012 ja isäntäkunta on Tervo. Tehtävänä on ehkäistä ennakoita ympäristöstä ihmiseen kohdistuvia terveysvaaroja ja -haittoja sekä edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia.

Maatilat ovat liittyneet EU:n kotieläinten hyvinvoinnin lisäehtojen noudattamiseen. Talousarvion alitus on 15 000 euroa ja maksupalautus 8 750 euroa.

Erikoissairaanhoido

Erikoissairaanhoido turvaa ja toteuttaa perusterveydenhoitoa vaativimmat sairaanhoidon palvelut.

Palvelut ostetaan Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriltä ja Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymältä.

KYS:n ulkokuntamyynä on vähentynyt ja siten toimintatuotot ovat edellistä vuotta pienemmät.

Erikoissairaanhoido on alittanut talousarvion 419 000 eurolla. Alitus on merkittävä, 16,9%.

~ ~ ~

Sosiaalitoimi on ylittänyt talousarvion. Ylitys vaatii jatkuvaa seurantaä ja toimenpiteitä. Sairauspoissaolot ovat edelleen merkittäviä.

Sivistystoimi

Peruskoulutus

Vakanssitarkastelun periaatteet ja lähtökohdat on käyty läpi ja sen perusteella tarkastelu on suoritettu. Koulu panostaa edelleen hyvään oppimisympäristöön ja turvallisuuteen.

Esi – 2 luokkien tiimin toiminnan edistäminen ja kehittäminen: Vuoden 2004 rekrytointien yhteydessä pyrittiin saamaan riittävä määrä esi- ja alkuopetuksen kelpoisuuden opettajia. Tavoitteena on että, tuttu opettaja toimii esi- ja alkuopetuksen ajan. Päällimmäisenä perusteluna muutokselle oli oppilastuntemuksen parantuminen sekä kodin ja koulun yhteistyön kehittyminen koulupolun alussa. Periaatepäätös edellyttää, että lapsi voi käyttää esi – 2 luokkiin joustavasti 2–4 vuotta.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Kirjastonjohtajan viranhaltija valittiin alkusyksystä. Sivistyslautakunta päätti säilyttää kirjastonjohtajalle kulttuuritoiminnan vastuut sekä lisätä kansalaisopiston osastovastaavan tehtävät.

Iisalmen ja Kiuruveden kaupunkien sekä Keiteleeseen, Lapinlahden, Pielaveden, Sonkajärven, Tervon, Vesannon ja Vieremän kuntien kirjastot muodostavat Ylä-Savon kirjastoverkko Rutakon. Kirjastoverkolla ei ole ollut yhteistyösopimusta. Kirjastoverkon jäsenet ovat valmistelleet ja tehneet sopimuksen, joka kertoo millä tavoin sopijaosapuolet ovat sitoutuneet yhteistoimintaan. Yhteistoimintasopimus toimii ohjesääntönä kirjastoverkolle.

Varhaiskasvatus

Uudistetut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tulivat voimaan 1.1.2019. Uudistetun varhaiskasvatussuunnitelman laadinta aloitettiin keväällä 2019 ja suunnitelma valmistui kesällä 2019.

Alueellinen suunnitelma on laadittu osittain yhteistyössä Nilakan alueen kuntien sekä vanhempien, terveydenhoidon, sivistystoimen, koulun ja sosiaalitoimen kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen pedagogisen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Samalla varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista ja pedagogista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuspalveluissa ja moniammatillista yhteistyötä eri palvelun tuottajien kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista.

~ ~ ~

Tarkastuslautakunta kannustaa edelleen tuottamaan laadukasta ja turvallista varhaiskasvatusta, nuorisotyötä ja peruskoulutusta.

Tekninen toimi

Palveluyhtiö Viisarit Oy aloittaa toimintansa 1.1.2020. Uusi yhtiö on kuntien tekniset palvelut tuottava sidosyksikkö, jonka Tervon, Vesannon ja Keiteleen kunnat omistavat kokonaisuudessaan.

Vuonna 2018 aloitettu kiinteistökartoitus on jatkunut ja saatu päätökseen.

Tiestön kunnostaminen on tapahtunut suunnitelmien mukaan.

Vesilaitoksen tavoitteena on löytää paikka uudelle vedenottamolle. Vesilaitoksen suunnitelmat uuden vedenottamon paikasta jatkuvat. Vesilaitosyhteistyötä naapurikuntien kanssa tutkitaan.

Pesulan rakentaminen on aloitettu ja rakennus on vuoden 2019 lopussa lähes valmis.

~ ~ ~

Teknisen jaoston tarkkailutehtävä Palveluyhtiö Viisarit Oy:n toimeen keskittyy hallintoon ja kustannuksiin.

KÄYTTÖTALOUS JA TALOUDEN KOKONAISUUS

Alkuperäisessä talousarviossa tulos oli arvioitu 699 000 euroa ylijäämäiseksi. Tilinpäätöksessä 2019 tilikauden tulos on 455 553 euroa ylijäämäinen.

Taseessa on ollut edellisten vuosien alijäämää 584 591,27 euroa ja vuodelta 2018 on muodostunut alijäämää lisää 510 920,64 euroa.

Tulosparannus edelliseen vuoteen verrattuna selittyi verotulojen ja valtionosuuksien paranemisella. Verotulot olivat 260 048 euroa ja valtionosuudet 714 360 euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna.

Investointeja tehtiin talousarviomäärärahoja vähäisemmällä summalla. Pitkäaikainen lainamäärä pieneni vuoden aikana 259 640 eurolla.

Viime vuoden päättyessä Keiteleen kunnalla oli asukasta kohti lainaa 3 580 euroa ja **se ylittää Suomen kuntien keskimääräisen lainarasituksen (2018: 3 039 euroa).**

Vuoden 2018 ja sen jälkeen syntyneet alijäämät on katettava kuntalain § 110 momentin mukaan enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien.

Tilikauden 2019 ylijäämäisyys vähensi kunnan vapaaseen omaan pääomaan kertynyttä alijäämää siten, että ***vuoden 2019 ylijäämän jälkeen katettavaa alijäämää lähivuosille määräajan kuluessa jää vielä 639 958,91 euroa.***

Vuoden 2020 talousarvio on 941 756 euroa ylijäämäinen, joten alijäämä on mahdollista saada katettua vuonna 2020, mikäli talous vuonna 2020 toteutuu arvion mukaan.

Koronaepidemian vaikutuksia kuntien talouteen on vaikea arvioida etukäteen.

Taloussuunnitelmassa tulee päättää yksilöidystä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan.

~ ~ ~

Talouden ylijäämä on tavoitteena kaikilla toimialoilla.

INVESTOINNIT

Investointeihin myönnetystä määrärahoista merkittävä osa jäi käyttämättä, 751 546 euroa. Investoinnit muodostuivat useammista pienistä kohteista, joista suurimmat olivat urheilupuisto ja pesulan rakentaminen, jotka eivät toteutuneet suunnitelman mukaisesti.

EDELLISEN VUODEN ARVIOINTIKERTOMUKSESSA ESITETTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Sosiaalitoimen talousarvio on ylittynyt edelleen. Ylityspyynnöt on tuotu valtuustoon ajallaan. Sairauspoissaolot ovat edellisestä vuodesta vähentyneet.

Varhaiskasvatus, nuorisotyö ja peruskoulutus ovat edelleen kehittäneet toimintaansa.

Uusi yhtiö on perustettu kehittämään teknisiä toimintoja. Kehittämiskohteita ovat puhtaan veden saannin turvaaminen ja tilankäyttöratkaisut.

Työhyvinvointi on useimpien toimintojen kehittämisen kohteena. Henkilöstön hyvinvointi on tärkeä voimavara ja johdolle haaste. Kunkin toimialan tiiviimpi ryhmäytyminen tuottaa vahvuutta.

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KUNNANVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy kunnanhallituksen laatiman Keiteleen kunnan tilinpäätöksen vuodelta 2019 ja tilintarkastuskertomuksen mukaisesti myöntää vastuuvapauden tilivelvollisille vuodelta 2019 sekä merkitsee tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen ja tilintarkastuskertomuksen tiedoksi.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan luottamushenkilöitä ja henkilöstöä vuodesta 2019.

Keiteleellä 25.5.2020

Jaana Jauhiainen
puheenjohtaja

Liisa Laitinen
varapuheenjohtaja

Esa Karhunen
jäsen

Birgitta Savolainen
jäsen

Pekka Savolainen
jäsen

Oiva Saastamoinen
Esa Karhusen varahenkilö